

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Barbory Blahnové – Porozumění vybrané slovní zásobě u žáků 1. stupně základních škol (Na materiálu pořadu Zprávičky).

Předložená diplomová práce zpracovává téma z oblasti, které nebývá v dané věkové kategorii z lingvistického hlediska příliš věnována pozornost, a tou je porozumění slovní zásobě v publicistice u žáků mladšího školního věku.

Práce má promyšlenou strukturu s logickou a vyváženou argumentací, neobsahuje nadbytečné kapitoly. V teoretické části se autorka zaměřuje na charakteristiku daného věkového období z hlediska vývojové psychologie, přidává také poznatky z oblasti řečového vývoje dětí. Zmiňuje postavení průřezového tématu Mediální výchova v kurikulu 1. stupně ZŠ a zaměřuje se na žánr zpravodajství. K teoretické části práce mám pouze jednu připomínku, a to ke způsobu přejímání názorů z odborné literatury. Autorka mnohá tvrzení pouze přejímá bez vlastního komentáře, např. na str. 22 je uvedeno: *Televizní režim také může signalizovat pořadí činností v režimu dítěte – příkladem může být populární Večerníček, jehož zhlédnutí je pro děti signálem, že se půjde spát (Šedřová 2007: 77)*. Očekávala bych, že se autorka vyjádří ke skutečnosti, že televizní vysílání už dneska děti často nesledují v reálném čase, zdaleka tento obvykle večerní rituál už neplní jen legendární Večerníček atd. Nebo na téže stránce autorka uvádí: *Rodič je tím, kdo rozhoduje, na co se bude dítě dívat. Jeho cílem je především zamezit tomu, aby dítě spatřilo pro něj nevhodný obsah (vulgaritu, násilí, erotiku apod.) (Šedřová 2007: 89–91)*. Domnívám se, že ani toto tvrzení už dnes neplatí absolutně, s dostupností médií prostřednictvím dotykových obrazovek jsou děti často samy schopny sledovaný obsah měnit, někdy i bez vědomí rodičů. Zřejmě jde o skutečnosti, které autorka sama ví, očekávala bych, že budou citace doplněny a vztaženy k aktuální situaci, citovaná literatura v citované kapitole pochází z let 1995–2007, takže nemůže reflektovat současný stav.

Závažnější připomínky mám k použité metodologii. V práci je sice formulována výzkumná otázka (*zda děti rozumí lexiku vybranému z pořadu, který je těmto dětem adresovaný, a nakolik případná neznalost nebo nepřesná znalost narušují celkové porozumění danému sdělení*), domnívám se ale, že výzkumná část práce se zaměřuje pouze na porozumění lexiku, nikoliv na to, jak případná neznalost narušuje celkové porozumění sdělení.

V textu není dostatečně jasně popsáno, jakým způsobem probíhal výběr testované slovní zásoby (byla vybrána slova exotický, křehký, kukla a uhynout, nadchnout, tábor a uspořádat). Nelze tedy posoudit, proč byla vybrána právě dvě substantiva, dvě adjektiva a čtyři verba. Autorka uvádí, že jedním z kritérií výběru slov bylo jejich zhodnocení z hlediska dětské slovní zásoby – předpokládá, že se tato slova mohou vyskytovat na periférii slovní zásoby dětí mladšího školního věku a že obvykle neoznačují každodenní skutečnost dítěte. V tomto bodě by bylo vhodné uvést konkrétní dílčí kritéria, podle kterých byla zmíněná slova vybrána a jiná zamítnuta, např. slovo tábor je dle mého názoru slovem označujícím každodenní (možná každoroční) skutečnost dítěte, ač třeba dítě samo na tábory nejezdí.

Při zdůvodnění výběru lexika i interpretaci porozumění mi také chybí informace, v jaké pozici v reportáži dané slovo je, kolikrát je zmíněno, zda je doprovázeno vizuální oporou (např. u slova kukla bude zcela klíčové, zda je v reportáži kukla vidět, což bezpochyby pomůže porozumění).

Domnívám se, že by v analýze mělo být zohledněno, v jakém kontextu je zkoumané slovo v reportáži zapojeno, kolikrát se opakuje, s jakými slovy se spojuje, zda se nespojuje s některým z dalších slov, která považujeme z hlediska porozumění za obtížná (např. exotická kukla) apod.

Zároveň by bylo pro přesnější komparaci vhodné zajistit, aby struktura dotazování na problematická slova byla vždy stejná (např. u slova kukla se tazatelka v dotazníku ptá, na kterém obrázku není kukla, což je výrazně náročnější než otázka, na kterém obrázku pojmenovaný objekt je).

U interpretace porozumění adjektivu exotický došlo dle mého názoru k chybě, autorka uvádí: *V jednom případě došlo pravděpodobně k záměně slova exotický s významem slova ohrožený: „Jako že to je hodně vzácný, s. 53“.* Myslím si, že vysvětlení hodně vzácný odpovídá definici uvedené v SŠČ i SSČ (*v našich poměrech neobvyklý a tím nápadný*). Stejná informace je uvedena i na jiném místě: Jiné děti se však domnívaly, že slovo znamená, že jsou tito motýli vzácní (v čemž mohly mít pravdu, nevystihuje to však význam slova *exotický, s. 53*).

V textu jsem také nenašla informaci o tom, zda se děti během jednotlivými rozhovory potkaly (tedy zda si mohly mezi sebou říct, na co se jich tazatelka ptala), nebo zda byly po celou dobu odděleny.

K výzkumné části patří ještě uvést, že získaný vzorek dětí je poměrně rozsáhlý a že zpracování dat bylo jistě náročné.

Práce vychází z dostatečně reprezentativního seznamu odborné literatury, autorka jednoznačně odlišuje citace od autorského textu.

Z formálního hlediska je práce zpracována dobře, má přiměřený rozsah, všechny požadované náležitosti jako abstrakt, anglickojazyčný abstrakt, obsah, seznam příloh apod.) Autorka užívá vhodný citační aparát, dodržuje jazykovou normu, text je koherentní a odpovídá nárokům odborného stylu.

Před výše uvedené připomínky práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

V Praze 1. 6. 2020

Mgr. Kateřina Šormová, Ph.D.